

2. Boncu, Ș. & Ceobanu, C. Psihosociologie școlară. Iași: Editura Polirom, 2013. 381 p.
3. Cojocaru, V. Incluziv EU. O publicație în sprijinul incluziunii. 2007, nr. 1. p.48
4. Cosmovici, A.; Iacob, L. Psihologie școlară. Iași: Editura Polirom, 1999. 304 p.
5. Vianu, T. Gândirea estetică. București: Editura Minerva, 1986. 300 p.

CZU:81-2:159.955

IMPACTUL LIMBAJULUI ASUPRA GÂNDIRII

ȚAPU Grigore, dr., conf. univ.,
Catedra Psihopedagogie și Educație Preșcolară,
Universitatea de Stat din Tiraspol, Republica Moldova

Rezumat. *În articolul de față este abordată problematica dezvoltării gândirii din perspectiva utilizării unor sau altor elemente ale vorbirii.*

Cuvinte - cheie: *gândire, limbaj, verb, adjectiv, substantiv.*

Summary: *This article addresses the issue of thinking development from the perspective of using some or other elements of speech.*

Keywords: *thinking, language, verb, adjective, noun.*

Importanța gândirii în viața omului contemporan este incontestabilă. Unul din avantajele esențiale ale gândirii ține de facultatea acesteia de a-i deschide individului orizonturi noi, căi de acces spre acele conținuturi extensionale care se ascund în spatele unor lucruri aparente. Importanța cultivării gândirii la copii se acutizează pe măsură ce acestea se regăsesc tot mai mult într-un mediu informațional exacerbat. Evident, explorarea acestui mediu, - preferențial, - prin intermediul memoriei, așa cum o face sistemul nostru educațional, devine un nonsens. Chiar dacă există diferite forme ale gândirii, tipice pentru reprezentanții speciei umane, forma primordială este cea care se realizează prin intermediul cuvintelor.

Anume, prin gândire putem ajunge la semnificația și/sau sensul ascuns/camuflat, - dar și adecvat – al unor lucruri, - și al lumii în ansamblu. Ca atare, doar prin intermediul unor operații logice pot fi construite, - pe interior - hărți mai mult sau mai puțin adecvate realității. În lucrarea ”Știință și sănătate” [1, p.17] cunoscutul psiholingvist Alfred Korzybski postulează și descrie anumite etape în procesarea neuro-evaluativă a informației de către om. Ceea ce urmărește psihismul uman în raport cu lumea extensională vizează identificarea elementelor acestei lumi. La baza identificării este implicată de fiecare dată memoria auto-asociativă. Aceasta reprezintă un mecanism neuronal crucial pentru inteligență. Memoria auto-asociativă recuperează reprezentări stocate anterior, care se ajustează cel mai adecvat oricărui set de informații, percepute pentru moment. Atunci când reprezentările stocate rezolvă tiparele „de stocire”, aceasta este calificată ca

„înțelegere”. La rândul său, activitatea crierului trece de la evaluare la declanșarea unor reacții (manifeste sau latente). Însă, atunci când reprezentările recuperate nu decodifică suficient informațiile nou sosite, evaluarea persistă. Ca urmare, are loc angajarea unor straturi superioare ale cortexului, - altfel spus, - a gândirii. Aceasta, de la urmă, stare de lucruri este tipică pentru persoană în creștere și dezvoltare: memoria autoasociată nu este suficientă pentru a face față procesării informației. Alfred Korzybski afirmă că pentru a depăși confuziile în procesarea informației este necesară ”conștiința abstractizării” [1, p.23].

A fi conștient de abstractizare, înseamnă a diferenția între diferite de nivele de procesare a informației. Iar abstractizarea, diferențierea, discriminarea, la rândul lor, sunt cele mai semnificative atribuite ale gândirii.

Totodată, trebuie să fim conștienți de faptul că un ulterior nivel mai avansat de abstractizare conduce, de la sine la distanțarea, și/sau ruperea individului de realitate. Or, F. Perls tocmai la acest fenomen se referea atunci când ironiza pe seama intelectualilor, care obișnuiesc să explice/interpreteze niște cuvinte abstracte prin intermediul altor cuvinte la fel de abstracte [2, p. 34].

Mentalul uman este constituit, în principal, - din imagini și cuvinte. Imaginile sunt mai degrabă un atribut al mentalului inconștient. Viața extra-uterină, a copilului pornește de la imagini: sonore, vizuale, tactile, etc. Anume imagini asigură apariția și evoluția primelor fantasme inconștiente, acestea fiind provocate, în mare parte de frica, asociată imaginilor în cauză.

Cuvintele tindă să devină o achiziție a mentalului conștient. Și unele (imaginile), și altele (cuvintele) ar trebui să contribuie la dezvoltarea rațiunii copilului. Dacă nu a-r exista „vopseaua” care „colorează” atât imaginile cât și cuvintele, și anume, afectele. Cele mai elementare emoții sunt stare să afecteze și să distorsioneze în egală măsura și imaginile și cuvintele. În cazul cuvintelor problema menționată conduce spre denaturarea/modificarea semnificației cuvintelor și a apariției unor sensuri personale inedite, uneori chiar neobișnuite.

La nivel de imagini emoțiile exacerbate, asociate celor dintâi, îl distrag și îl distanțează pe individ (copil) de la realitatea fizică, conducându-l spre lumea viselor și al fanteziilor [2, p.63]. Ca urmare, copiii nu învață să vizualizeze obiectele reale, să perceapă realitatea în afara unor trăiri emoționale, percepția fiind afectată de frică/teamă, bucurie excesivă, dezgust/dispreț etc.

Astfel, edificarea spiritului de observație, necesar constituirii unor imagini adecvate realității este înlocuit cu formarea unor ”hărți” eronate și deseori fantasmatică ale realității. Cele mai grave consecințe a acestor ”hărți” se produc în contextul unor relații interpersonale. Dificultățile, tensiunile, conflictele copilului, și/sau maturului instaurate în relația celălalt, se datorează, preponderent activării, unor ”hărți” afective deja engramate în psihismul acestora.

Gândirea este acel proces fundamental care conduce individul spre descoperirea unor sensuri. Sensul (unor lucruri) nu există în afara propoziției/frazei care-l exprimă. Ceea ce este exprimat nu există în afara exprimatului [3, p.41]. De aceea, sensul (unor lucruri) persistă și habitează în cadrul ”exprimatului”. Tot odată, sensul ne se contopește totalmente cu propoziția, deoarece el (sensul) conține în sine ceva obiectiv, deosebit de propoziția care îl exprimă. Sensul este ceea ce prezintă ca un atribut, - nu al propoziției, ci a unor lucruri sau a unor stări ale lucrurilor. Un atribut al propoziției este un predicat/calitate (spre exemplu, culoarea). Ea, calitatea, este asociată subiectului propoziției în calitate de atribut. Dar în calitate de atribut al unui sau altui lucru servește verbul. El, verbul, se asociază ca atribut al lucrului la care face referință subiectul. Atributul respectiv poate fi definit ca supra existența. Copacul înverzește - este un atribut, care exprimă obiectul și care trimite la mai multe sensuri: clorofilă, primăvară etc. Prin urmare, sensul este concomitent și ceva exprimat prin intermediul propoziției, dar și un atribut al unor stări ale lucrurilor. El reprezintă o graniță, dintre propoziție și lucruri [3, p.42].

El, sensul, nu este altceva decât un eveniment. Nu în zadar, descrierea unor sensuri noi de către copil (în egală măsură și de către matur) se soldează cu insight-uri de genul ”Evrical!”.

Dintr-o perspectivă dinamică a limbajului substantivele, în parte și adjectivele animează acțiunea. Pentru substantive acest lucru e posibil grație capacității de declinare. Verbul, însă, nu este o imagine a unei acțiuni externe, - mai degrabă un proces de opoziționare, lăuntric pentru limbaj.

În cunoscuta poveste pentru copii „Alisa în țara din oglinda” unul din personaje (oul Humpty Dumpty) afirmă, că „cuvintele au temperamentul lor, mai cu seamă, verbele, - verbele sunt cele mai țănoșe; cu adjectivele poți face ce vrei, sunt maleabile, dar cu verbele nu...” [4, p.50].

Anume pe verb se sprijină inelul propoziției, impunând semnificația detonației, iar semantema – fonemului [3, p.244]. Închiderea sau „ruperea” inelului respectiv (prin verb) conduce la deschiderea unui sau altui sens. Acest lucru e valabil, îndeosebi, pentru forma infinitivă a verbului, deoarece verbul respectiv comportă în sine timpul, intrinsec limbajului, necesar pentru a exprima un sens (eveniment). Verbul leagă interioritatea limbajului cu exterioritatea existenței.

Univocul – ca și sens – este un atribut al verbului la forma infinitivă, echivocul – este un ”drept” al substantivelor. Verbul e în stare să exprime printr-un singur sens o multitudine de-a evenimente; forma infinitivă a acestuia – evenimentul limbajului. Expresia „copilul vorbește” trimite la un șir întreg de sensuri: fie e, la debutul acestui magic și mult așteptat proces, fie că „el judecă”, fie .... la multe altele; expresia „a vorbi” este eveniment epocal și o caracteristică a unicității speței umane.

Prin urmare, verbele, și alături de ele, substantivele sunt cel mai utile și pregnante cuvinte ale unui limbaj, deoarece anume prin ele se realizează descoperirea unor sensuri noi, aceasta descoperire fiind un atribut imanent al procesului de gândire.

O „hartă” a părintelui, educatorului, constituită din cocoloși litote sau hiperbole/adjective și/sau adverbe la superlativ sau diminutiv - și reprodusă/aplicată în relația cu copiii conduce la conservarea și perpetuarea la el au unor paterne infantile. Uneori – pentru tot parcursul vieții. Adresări de genul „mămica” și „tăticul” dintre soți sunt simptomatice în această ordine de idei.

Însă cea mai gravă consecință vizează inhibarea procesului de gândire. Cu cât sunt mai „frumoase” și mai frecvent adjectivele în comunicarea cu copilul, cu atât gândirea este „străină” în capul lui. În acele „cercuri”, familii, în care limbajul abundă de adjective și adverbe la gradul superlativ, nivelul intelectual este, de regulă, scăzut [2, p.259].

Nu suntem absolut categorici împotriva respectivelor cuvinte. Ele sunt necesare pentru o bună alimentare emoțională a copiilor. Însă la locul potrivit și în măsura potrivită.

Bibliografie

1. Korzybski, Al. Știință și sănătate: o introducere în sistemele non - aristotelice și semantică generală. Ed. A V-a. Brooklyn, NY: Institutul de Semantică Generală. 1994. 35 p.
2. Пёрлз, Ф.С. Эго, голод и агрессия, Пер. с англ. М.: Смысл, 2000. 358 с.
3. Делёз, Ж. Логика смысла: Пер. с фр. М.: Раритет. Екатеринбург: Деловая книга, 1998. 480 с.
4. Lewis, C. Alisa în țara din oglindă. Free Download PDF. 4,2 MB.